

Azərbaycan
Tibb Universiteti

HƏZM SİSTEMİNİN PATOLOJİ FİZİOLOGİYASI

PATOLOJİ FİZİOLOGİYA KAFEDRASI – 2018

MÜHAZİRƏNİN PLANI

Həsm sisteminin patofiziologiyası

- ▶ Ümumi etiologiyası
- ▶ Ağız boşluğunda həzmin pozulması
- ▶ Mədədə həzmin pozulması
- ▶ Bağırsaqlarda həzmin pozulması

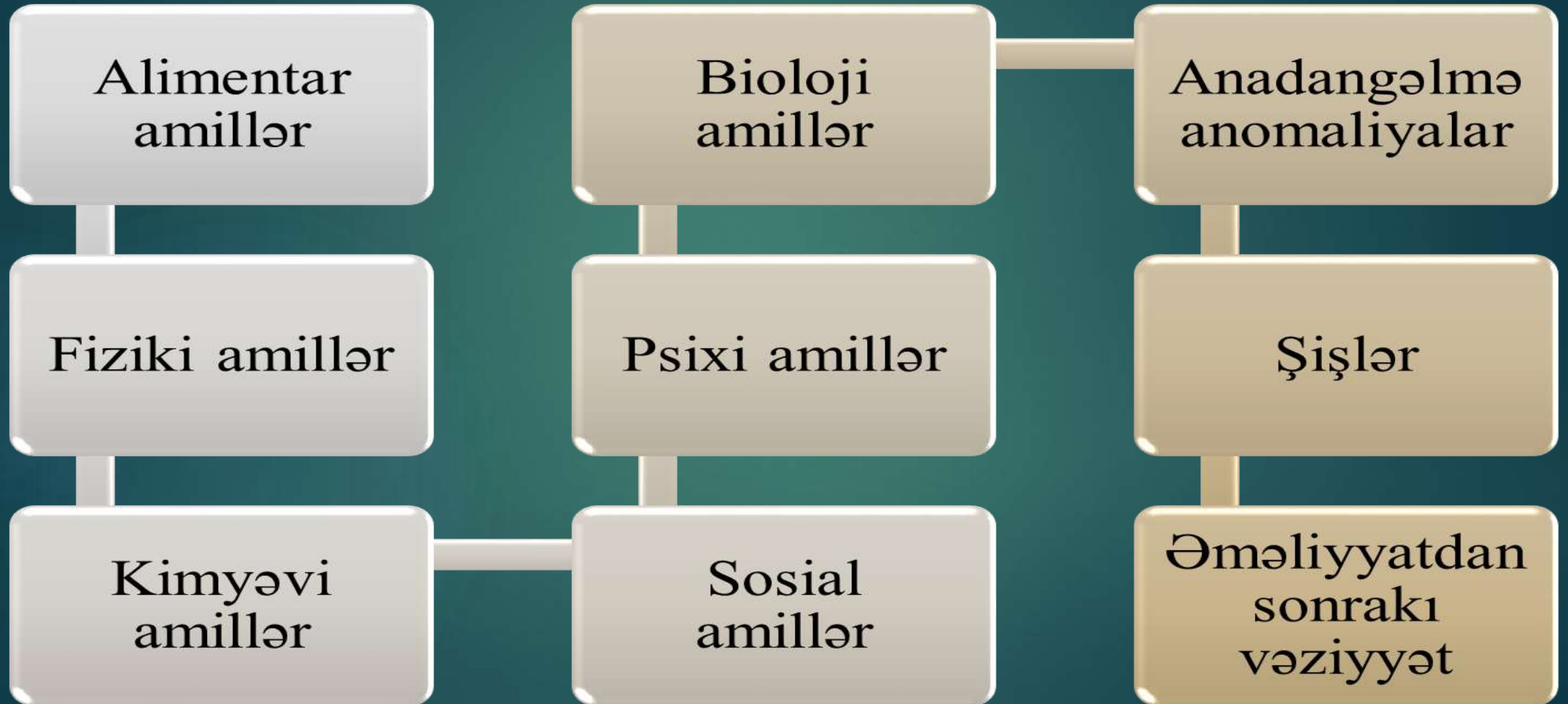
Qaraciyərin patofiziologiyası

- ▶ Ümumi etiologiyası
- ▶ Qaraciyər sirrozu, qaraciyər çatışmazlığı, qaraciyər koması
- ▶ Portal hipertenziya
- ▶ Bilirubin metabolizminin pozulması
- ▶ Öddəşi xəstəliyi

HƏZM SİSTEMİ PATOLOGİYALARI. TƏSNİFATI

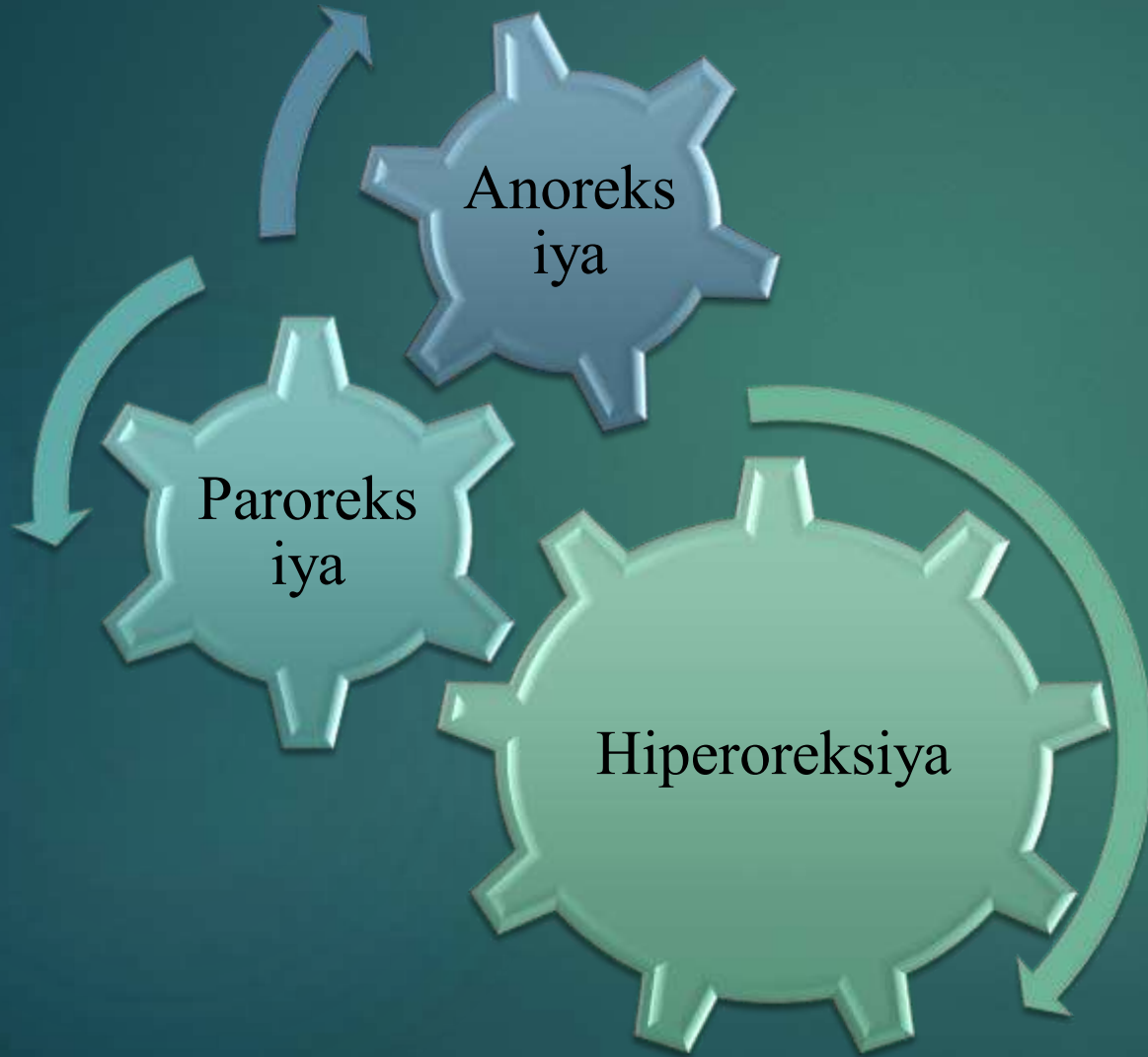

HƏZM SİSTEMİ XƏSTƏLİKLƏRİNİN ÜMUMİ ETİOLOGİYASI

İŞTAHA POZULMALARI

AĞIZ BOŞLUĞUNDA HƏZMİN POZULMA SƏBƏBLƏRİ

Çeynəmə aktının pozulması

Ağız suyu vəzilərinin funksiyasının pozulması

Udma aktının pozulması

Çeynəmə aktının pozulması

- ▶ dişlərin olmaması və ya zədələnməsi (karies, paradontit, paradontoz və s.),
- ▶ alt çənənin sinir-əzələ aparatının pozulması (miozitlər, bulbar iflic, nevritlər və s.),
- ▶ çənə oynaqının və çənə sümüyünün zədələnməsi,
- ▶ ağız boşluğu və damağın selikli qişasının iltihabı (stomatit, gingivit və s.),
- ▶ dil əzələsinin zədələnməsi və s.

Ağız suyu vəzilərinin funksiyasının pozulması

Hipersalivasiyanın səbəbləri

- ▶ bulbar iflic
- ▶ gingivitlər, stomatitlər, pulpitlər
- ▶ müxtəlif dərman preparatlarının, toksinlərin, bəzi vegetativ zəhərlərin – pilokarpin, fizostiqmin və s. təsiri, müxtəlif növ ensefalitlər, nevrozlar və s.
- ▶ ekzogen (civə, nikotin və s.) və endogen (uremiya, hamiləlik toksikozu və s.) intoksikasiyalar, qurd invaziyaları və s.

Nəticəsi

- ▶ dodaq nahiyyəsinin dərisinin maserasiyası,
- ▶ hiperosmolyar hipohidriya,
- ▶ müxtəlif toksik xassəli mübadilə məhsullarının ağız suyunun tərkibində xaric olması.

HIPOSALİVASİYA

Səbəbləri:

- ▶ ağız suyu vəzilərinin zədələnməsi (iltihab, cərrahi müdaxilə, şüa xəstəliyi, şüa terapiyası və s.)
- ▶ vəzi axacaqlarının mənəfinin daxildən daşla tutulması və xaricdən şiş, ödem mayesi, çapıq toxuması ilə sıxılması
- ▶ bəzi vegetativ zəhərlərin – atropin, skopolamin və s. təsiri; hipertiroidizm, şəkərli diabet
- ▶ uzunmüddətli hipohidratasiya (şiddətli tərləmə, ishal və s.)

Nəticəsi:

- ▶ qida kütləsi ağız suyu ilə tam islanmır,
- ▶ çeynəmə və udma aktı çətinləşir
- ▶ ağız boşluğunun selikli qişasının quruması (*kserostomiya*) ilə nəticələnir
- ▶ dilin və diş ətinin üzərində məhv olmuş epitel hüceyrələrindən ibarət olan ərp əmələ gəlir
- ▶ stomatit, gingivit, glossit, dişlərin kariesi və s. inkişafı üçün əlverişli şərait yaradır

UDMA AKTİNİN POZULMASI – *DİSFAGİYA*

İradi mərhələ

- ✱ Üçlü, dilaltı, azan və dil-udlaq sinirlərinin zədələnməsi
- ✱ Dil əzələlərinin parezi
- ✱ Sərt və yumşaq damağın anadangəlmə və qazanılmış qüsurları
- ✱ Angina və udlağın selikli qişasının xəstəlikləri

Qeyri-iradi mərhələ

- ✱ Qida borusu əzələlərinin iflici və ya spazmi (tetanus, quduzluq, histeriya zamanı)
- ✱ Qida borusunun yanıqları
- ✱ Divararalığı orqanlarının şişləri
- ✱ Diafraqmal yırtıq
- ✱ Divertikullar

Qida borusunun funksiyalarının pozulmaları

Qida borusunun axalaziyası

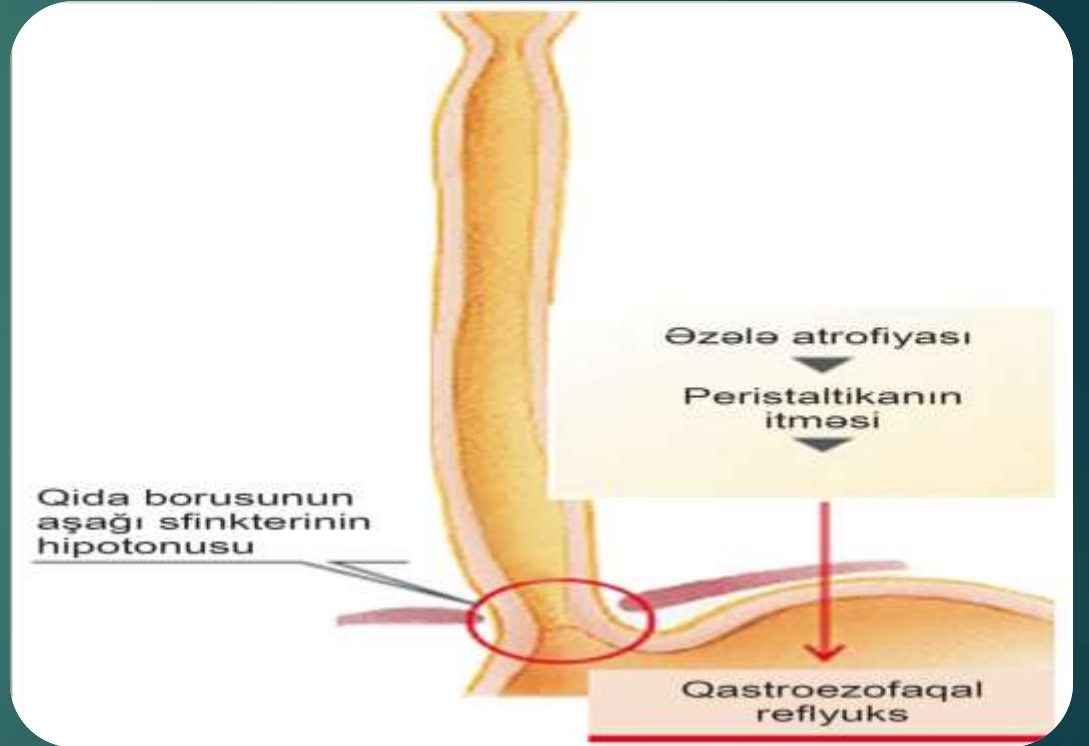
Qida borusunun aşağı sfinkterinin hipertonusu və spazmı

Qidanın mədəyə keçməsinin çətinləşməsi
Bədən çəkisinin azalması
Ağrı

Ezofagit

Pnevmoniya

Sklerodermiya

Qida borusunun aşağı sfinkterinin hipotonusu

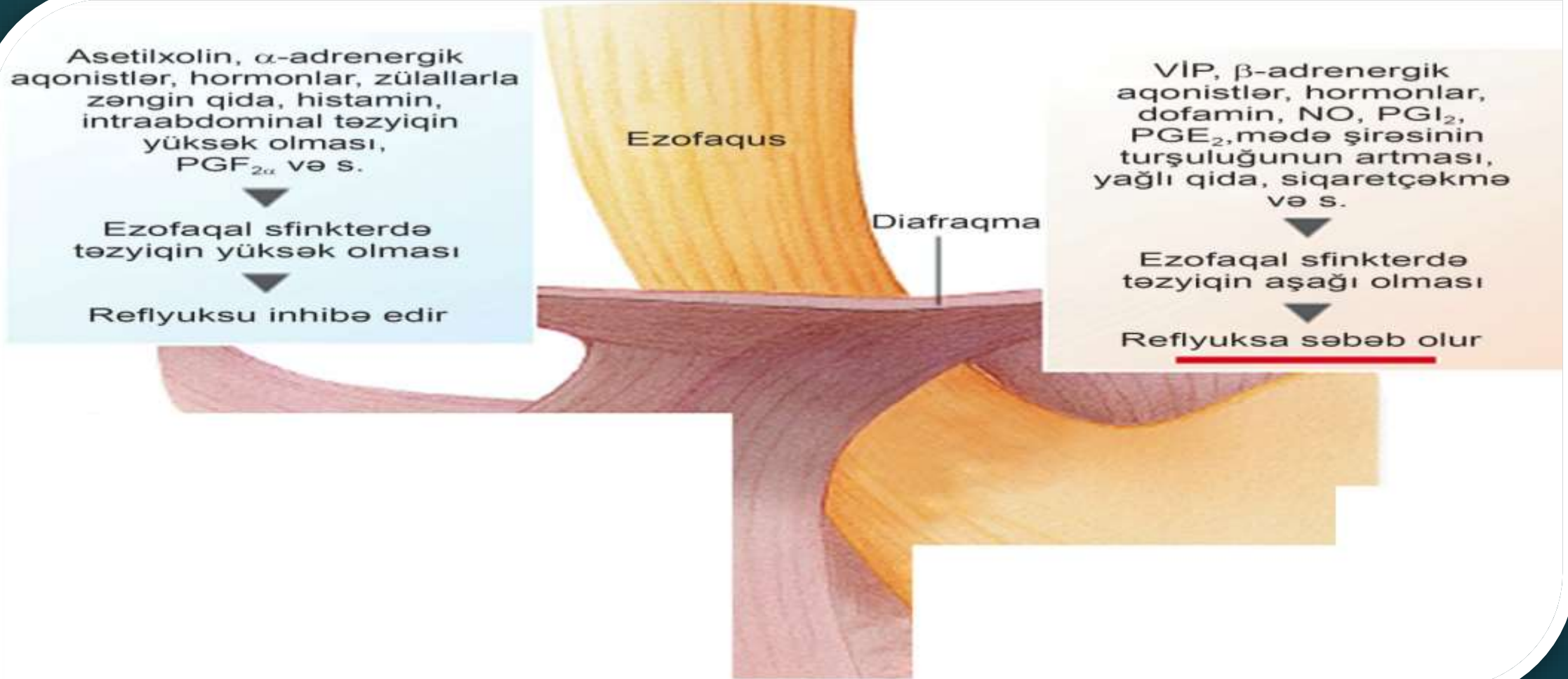
Əzələ atrofiyası

Peristaltikanın itməsi

Qastroezofaqal reflyuks

Qastroezofaqal reflyuksun inkişaf səbəbləri

MƏDƏDƏ HƏZMİN POZULMA SƏBƏBLƏRİ

SEKRETOR

HƏRƏKİ

REZERVUAR

SORUCU

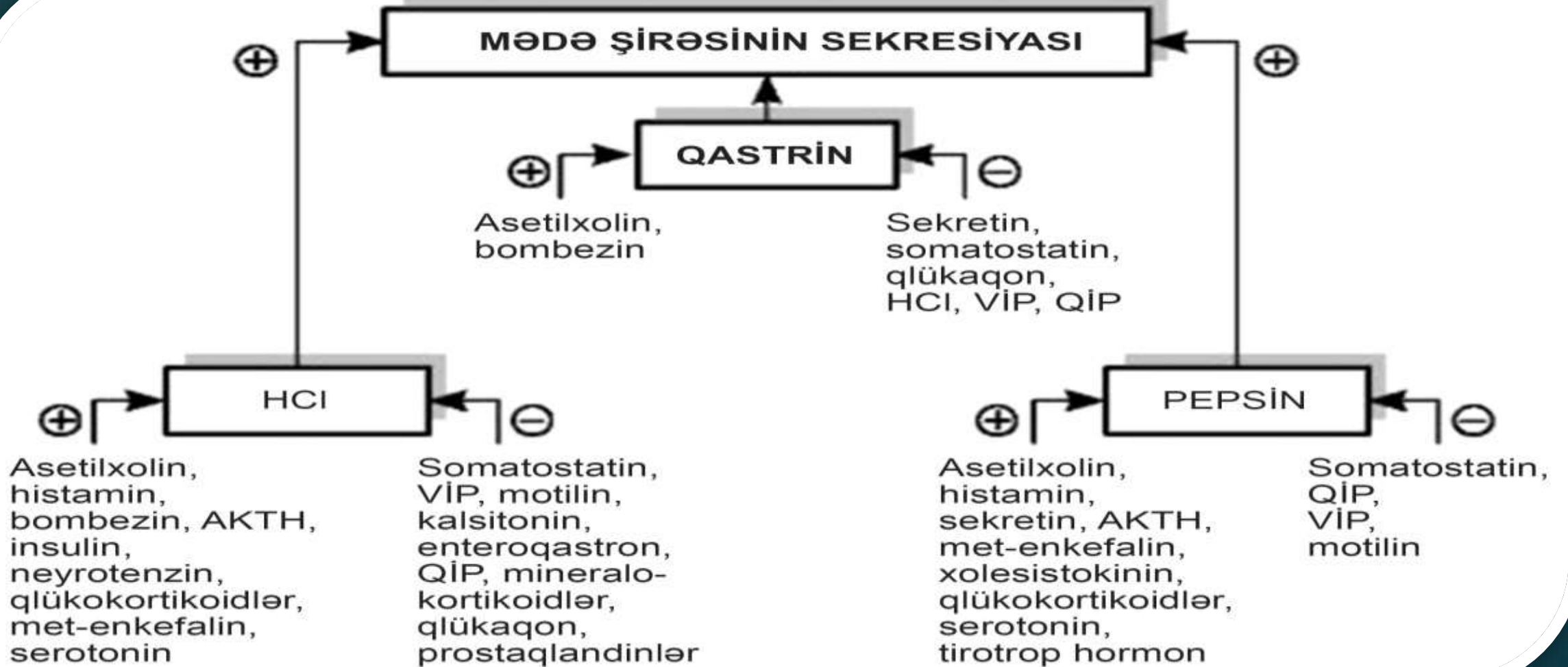
EKSKRETOR

VƏ BARYER

FUNKSİYALARININ POZULMASI

Mədə şirəsinin sekresiyasına təsir edən amillər

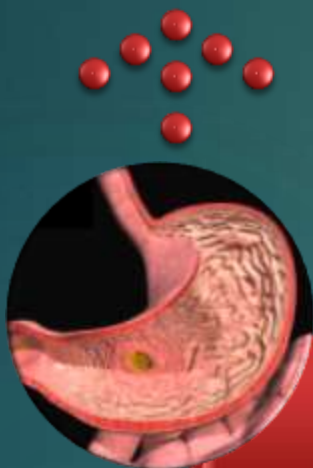

Mədənin sekretor funksiyasının pozulması

Mədə şirəsinin sekresiyasının kəmiyyət dəyişiklikləri

Mədə şirəsinin sekresiyasının keyfiyyət dəyişiklikləri

HİPERSEKRESİYA

HİPOSEKRESİYA

hiperasiditas

hipoasiditas

hiperxlorhidriya

hipoxlorhidriya

axiliya

MƏDƏ ŞİRƏSİNİN HİPERSEKRESİYASI

MƏDƏ ŞİRƏSİNİN HIPOSEKRESİYASI

HIPOSEKRESİYA

ishal

hipovitaminoz

anemiya

Mədənin hərəkəti funksiyasının pozulması

Hipertoniya

qıçqırma

gəyirmə

hıçqırma

*dempinq
sindromu*

qusma

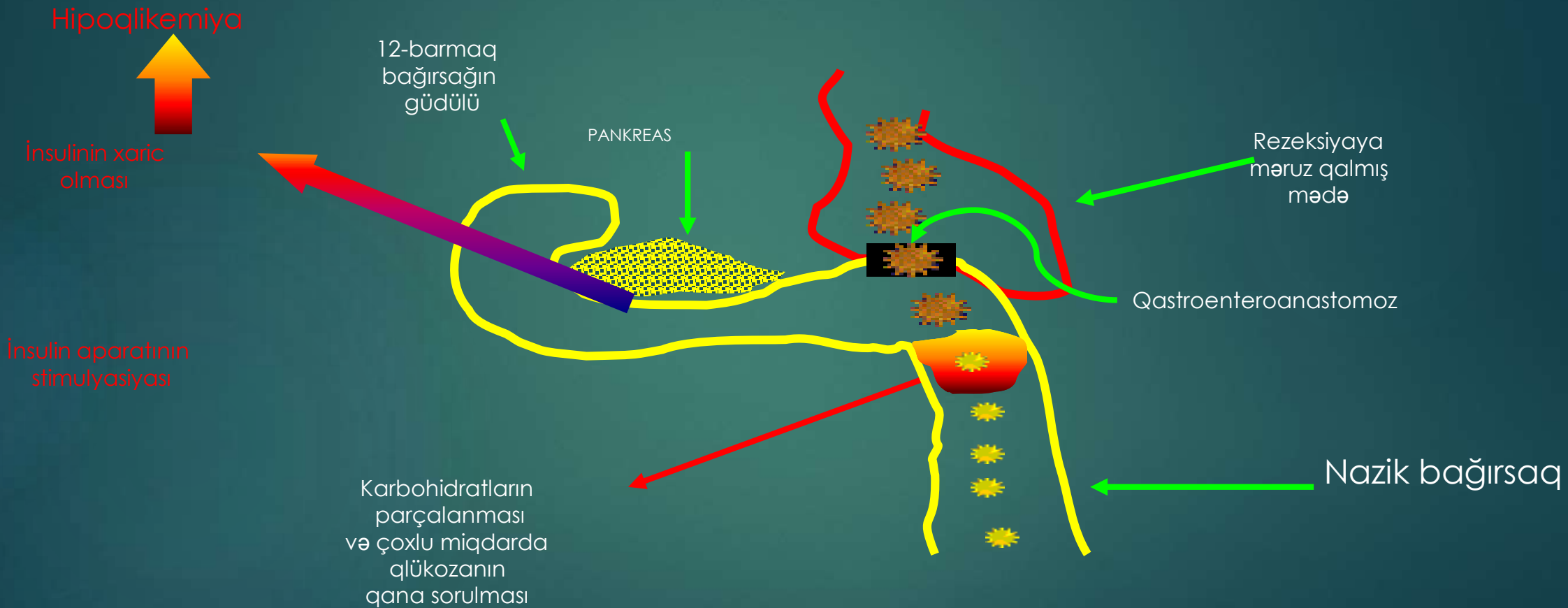

ürəkbulanma

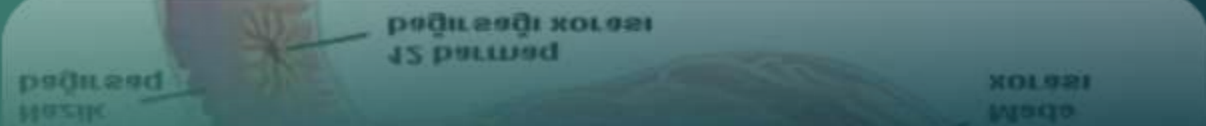
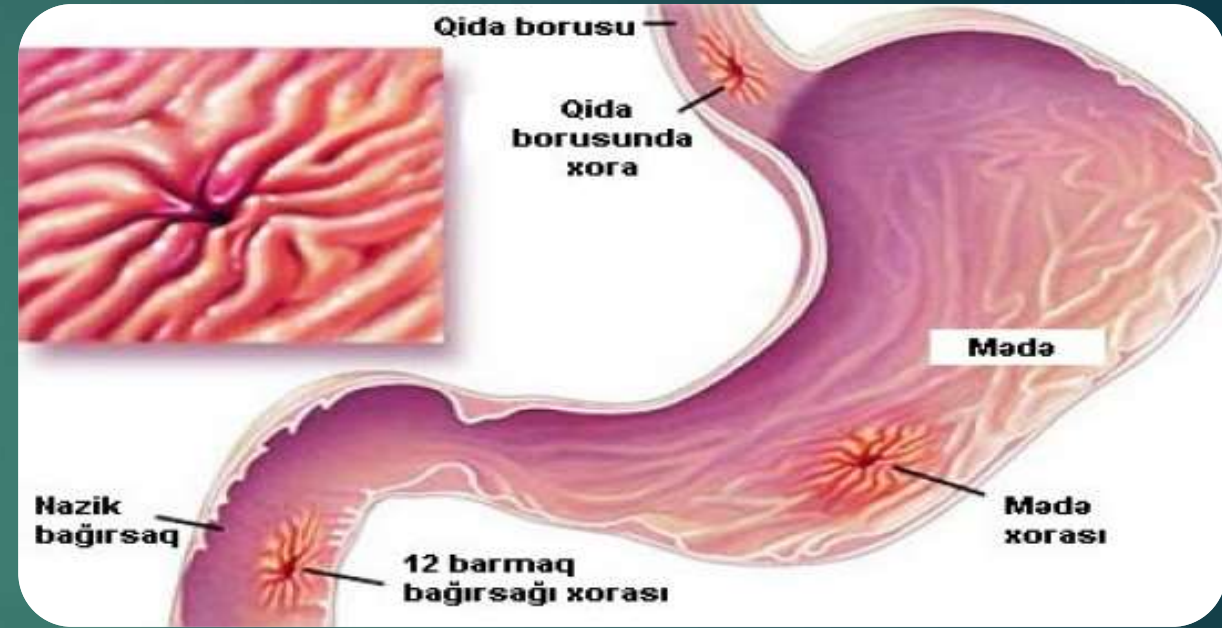
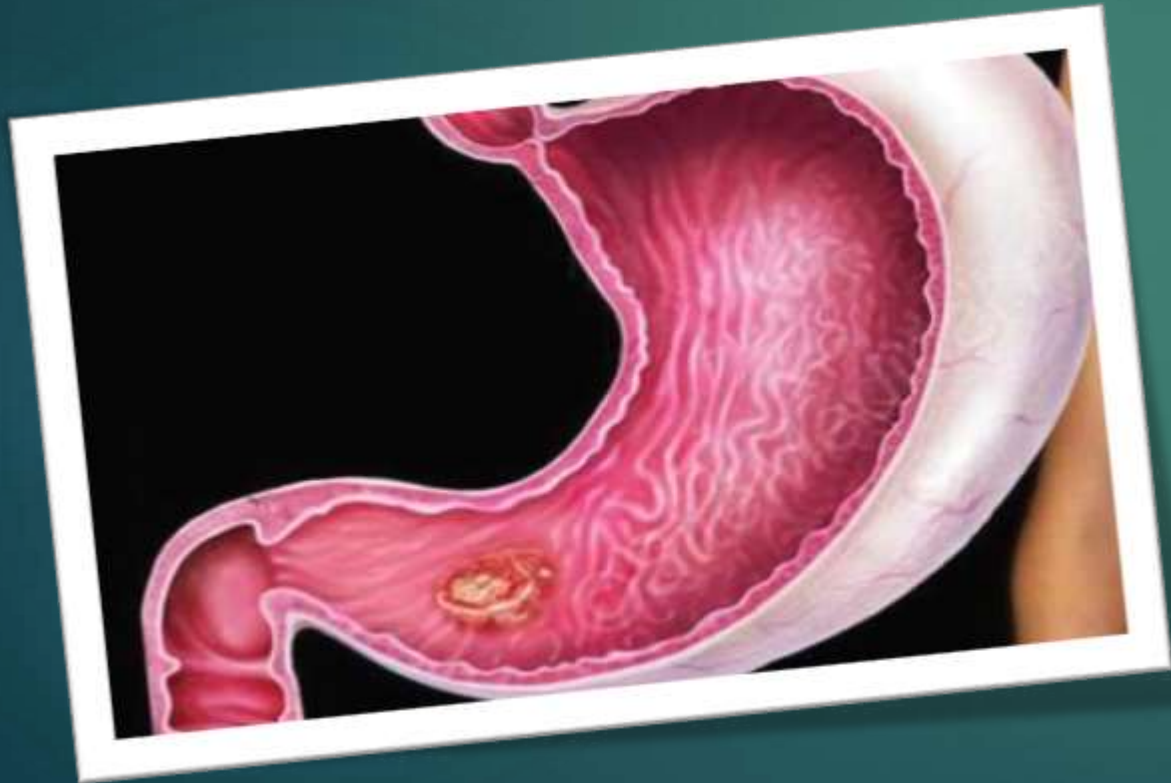

Hipotoniya

DEMPİNQ SİNDROMU

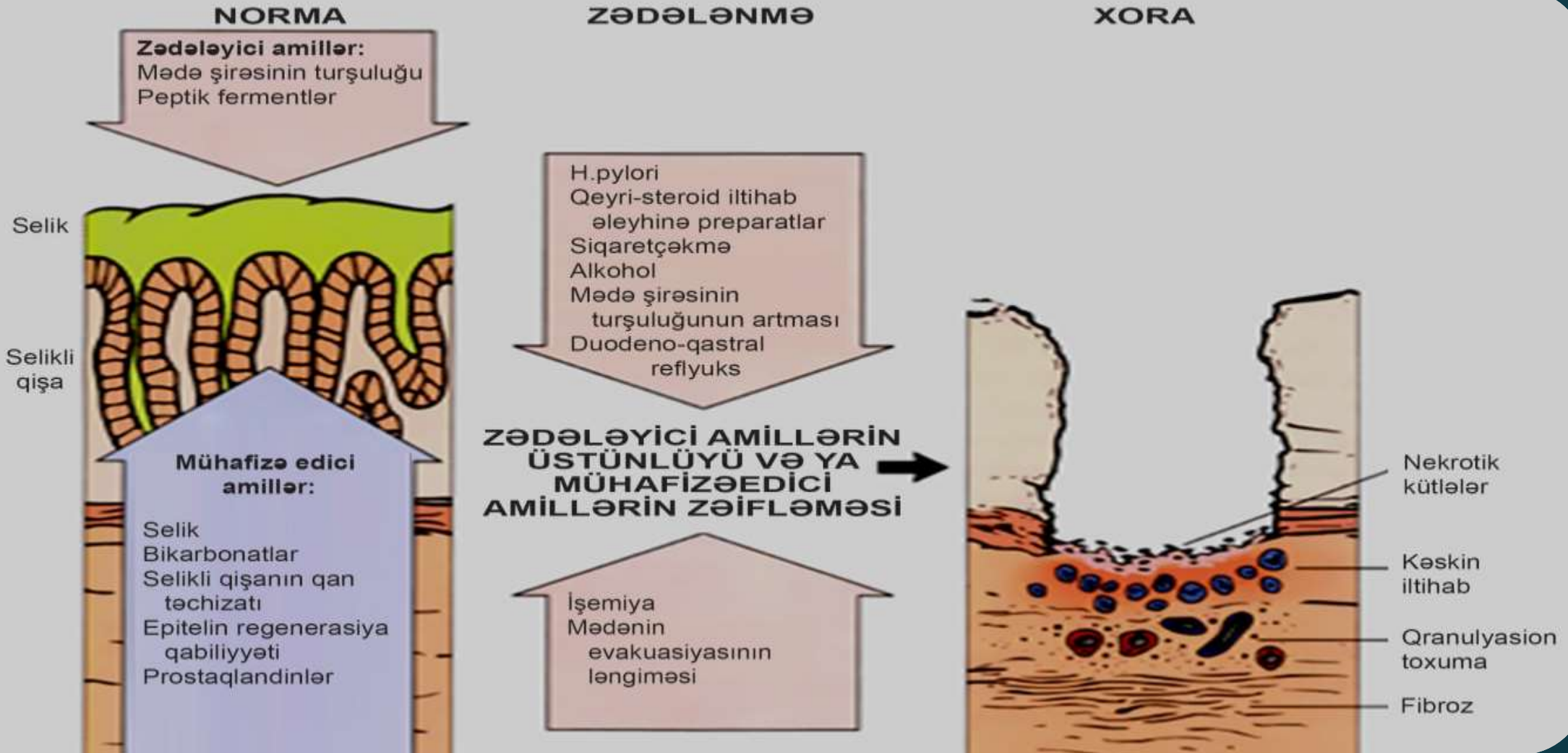

XORA XƏSTƏLİYİ

XORA XƏSTƏLİYİNİN İNKİŞAF MƏXANİZMİ

XORA XƏSTƏLİYİNİN NƏTİCƏSİ

Xoranın nəticəsi

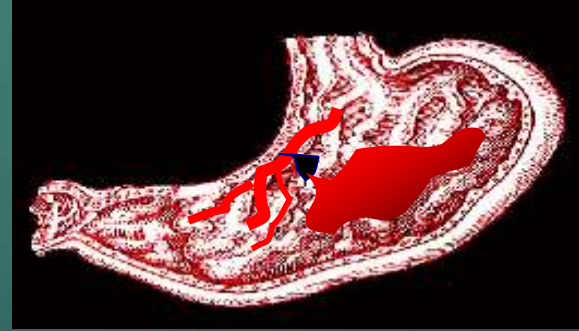
Çapıq toxumasının
yaranması

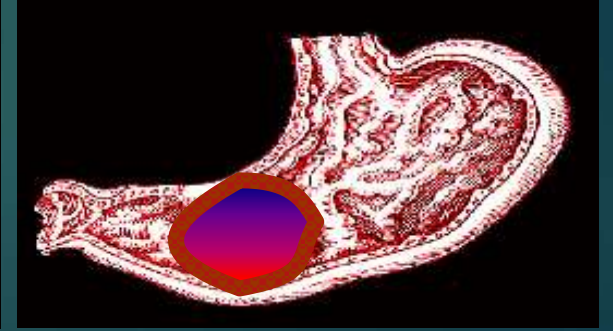
Perforasiya

Qanaxma

Maliqnizasiya

BAĞIRSAQLARDA HƏZMİN POZULMASI

Sekretor funksiyanın pozulması (öd, mədəaltı vəzi və bağırsağ şirəsi)

Membran və boşluq həzminin pozulması

Sorulma prosesinin pozulması

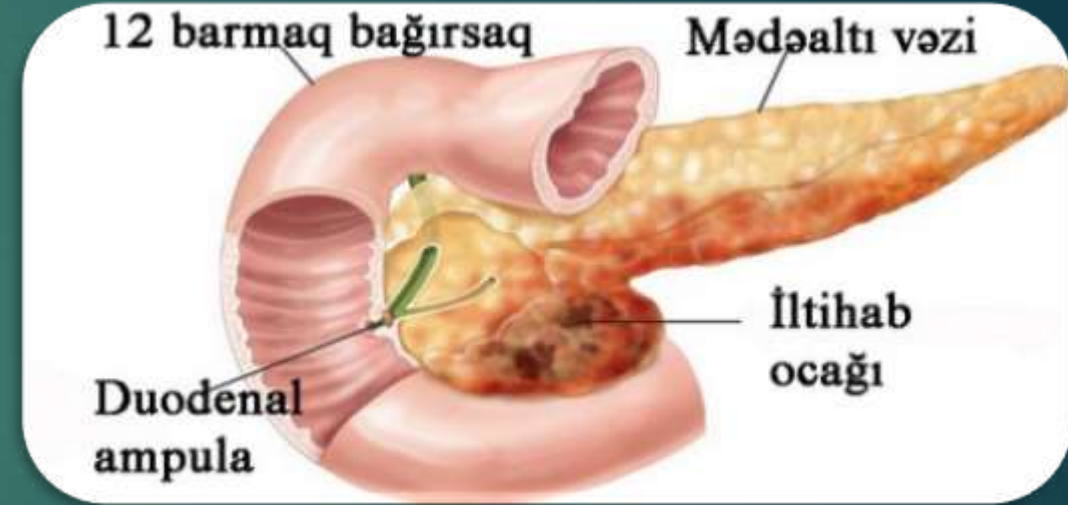
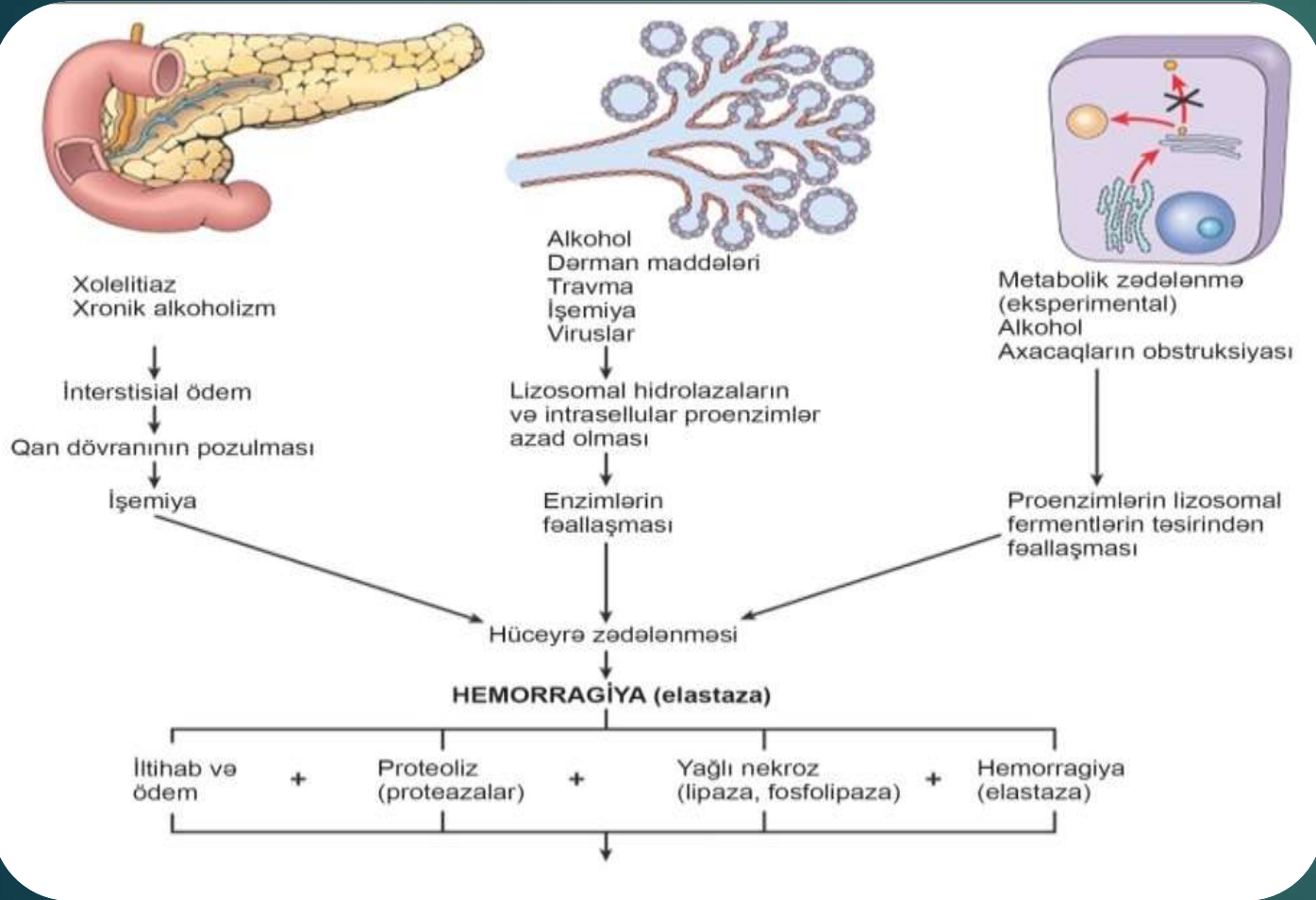

Hərəki funksiyanın pozulması

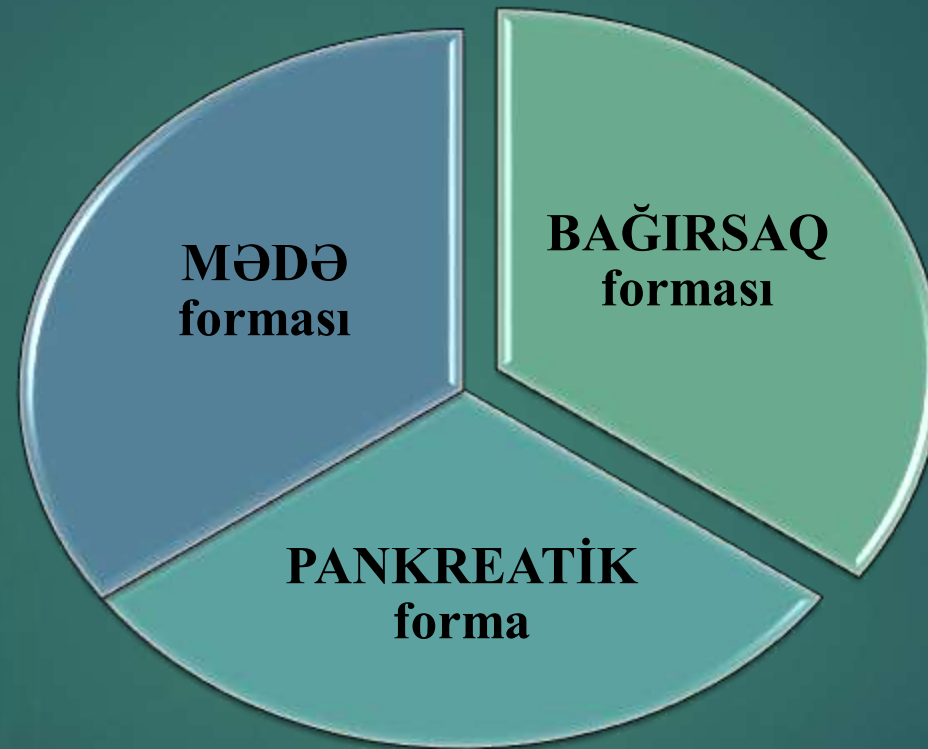
Qıcqırma və çürümə proseslərinin pozulması.
Autointoksikasiya

PANKREATİTİN İNKİŞAF MEXANİZMİ

Boşluq həzminin pozulması – *maldigestiya sindromu*

Membran həzminin pozulması - *malabsorbsiya sindromu*

Səbəbləri

- ▶ mikroovcuqların strukturunun pozulması, onların sayının azalması (dizenteriya, vəba, spru)
- ▶ membran həzmində iştirak edən fermentlərin irsi (Xartnap xəstəliyi və Lou sindromu) və qazanılmış çatışmazlığı (xronik enterit)
- ▶ bağırsaq peristaltikasının pozulması (*Vippl xəstəliyi*, *Kron xəstəliyi*)
- ▶ bağırsaq boşluğunda qida maddələrinin kifayət qədər xırdalanmaması

Əlamətləri

- ▶ *hematopoetik sistemdə* baş verən dəyişikliklər: dəmir, B₁₂ və foldefisitli anemiyalar, K vitamininin çatışmazlığı nəticəsində yaranan hemorragiyalar
- ▶ *skelet-əzələ sistemində* baş verən dəyişikliklər: osteoporoz, osteomalyasiya, tetaniya
- ▶ *endokrin sistemində* baş verən dəyişikliklər: amenoreya, impotensiya, hiperparatiroidizm
- ▶ *dəridə* baş verən dəyişikliklər: purpura və petexiya, dermatit və hiperkeratoz
- ▶ *sinir sistemində* baş verən dəyişikliklər: periferik nevritlər;
- ▶ *periferik ödemlər* (hipoproteinemiya nəticəsində)

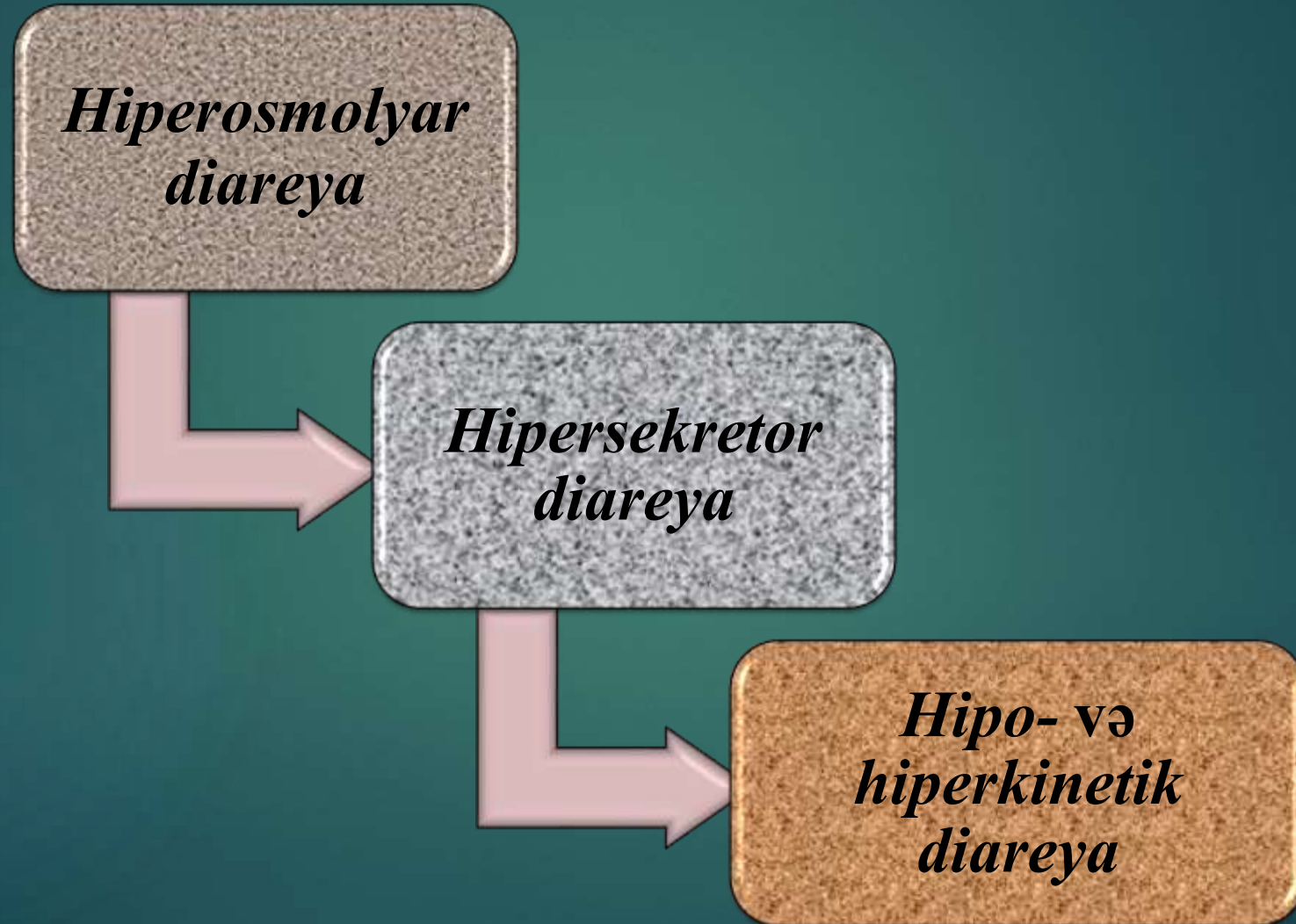
Bağırsaqların hərəkəti funksiyasının pozulması

Bağırsaq peristaltikasının
artması

Bağırsaq peristaltikasının
zəifləməsi

DIAREYANIN NÖVLƏRİ

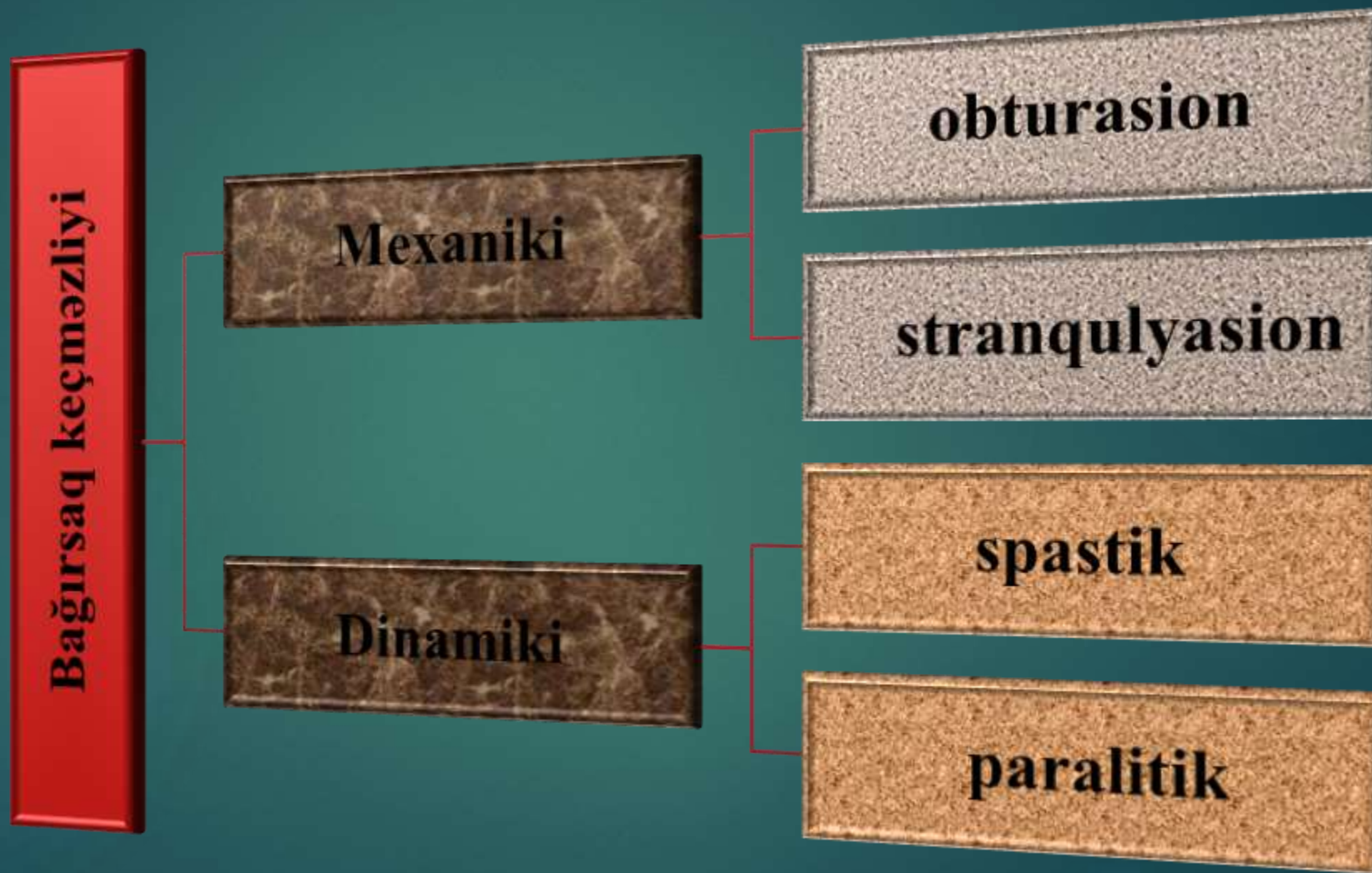

QƏBİZLIYIN NÖVLƏRİ

BAĞIRSAQ KEÇMƏZLİYİ

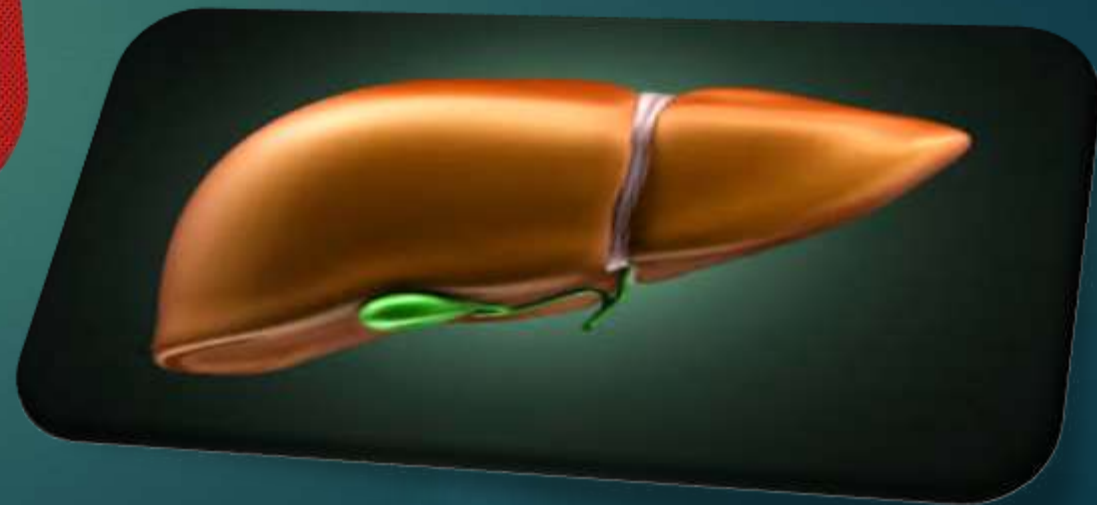
QARACİYƏRİN PATOLOJİ FİZİOLOGİYASI

QARACİYƏRİN ƏSAS FUNKSİYALARI

- Metabolik funksiya
  - Detoksikasiya
  - Ekskretor
  - Depo və s.

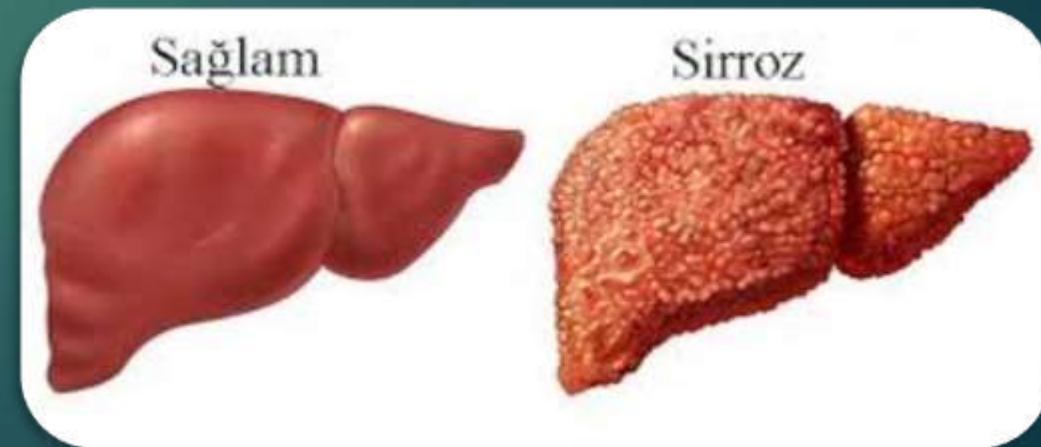
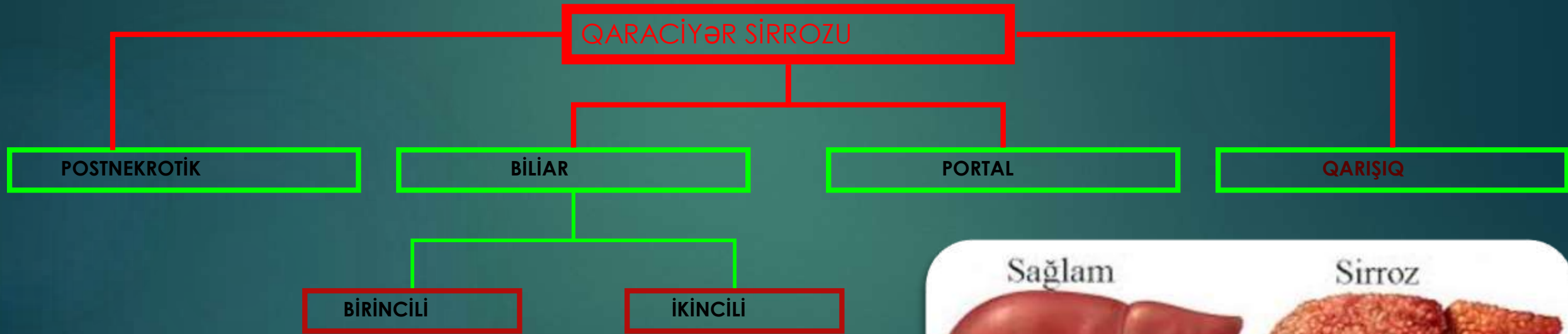

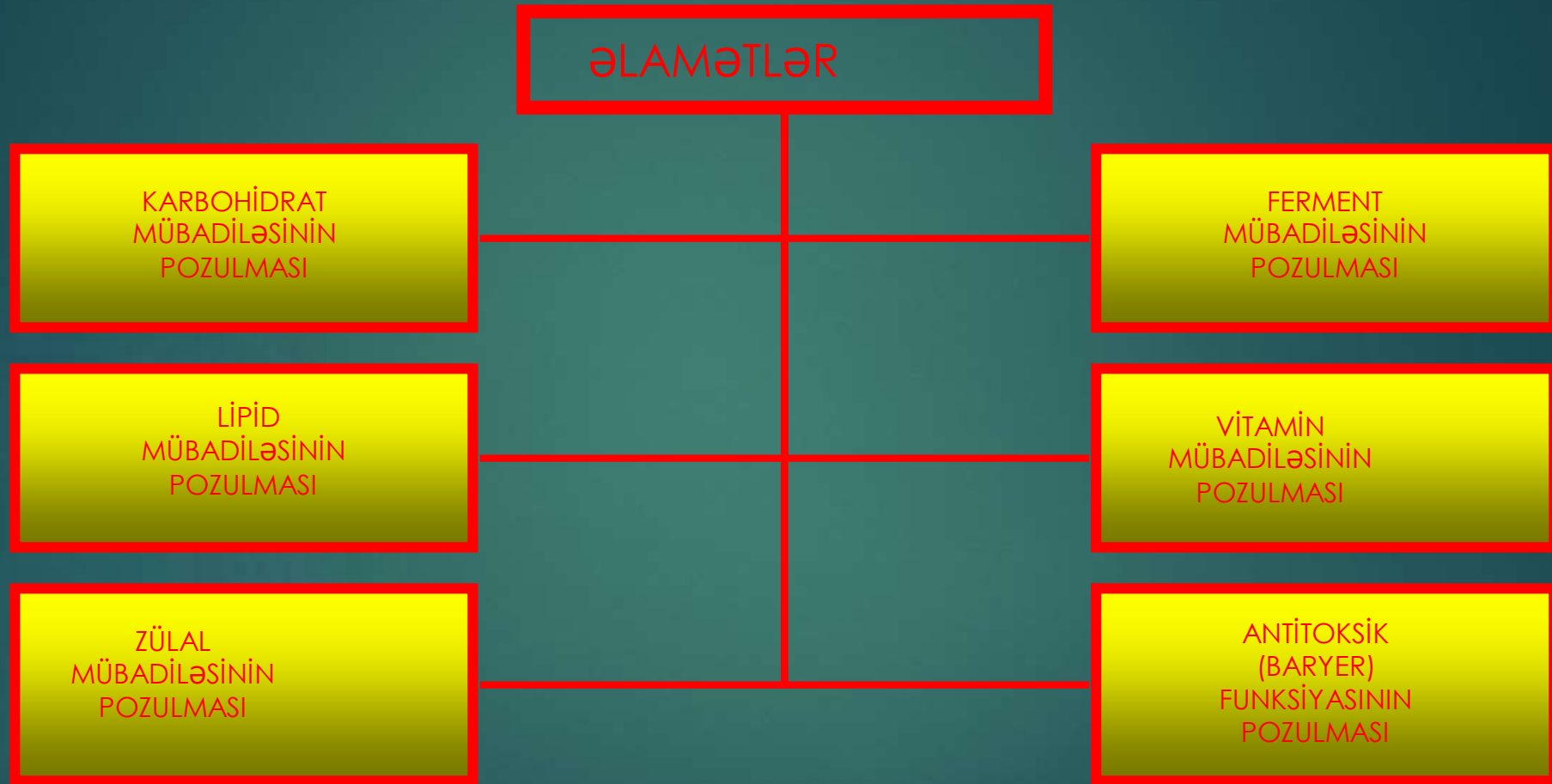
QARACİYƏR ÇATIŞMAZLIĞININ SƏBƏBLƏRİ

- infeksiyon amillər
- hepatotoksik maddələr
- ödün xaric olmasının pozulması
- qaraciyər qan dövranının pozulması
- metabolizmin irsi pozulmaları
- qaraciyər sirrozu, şişi və metastazları

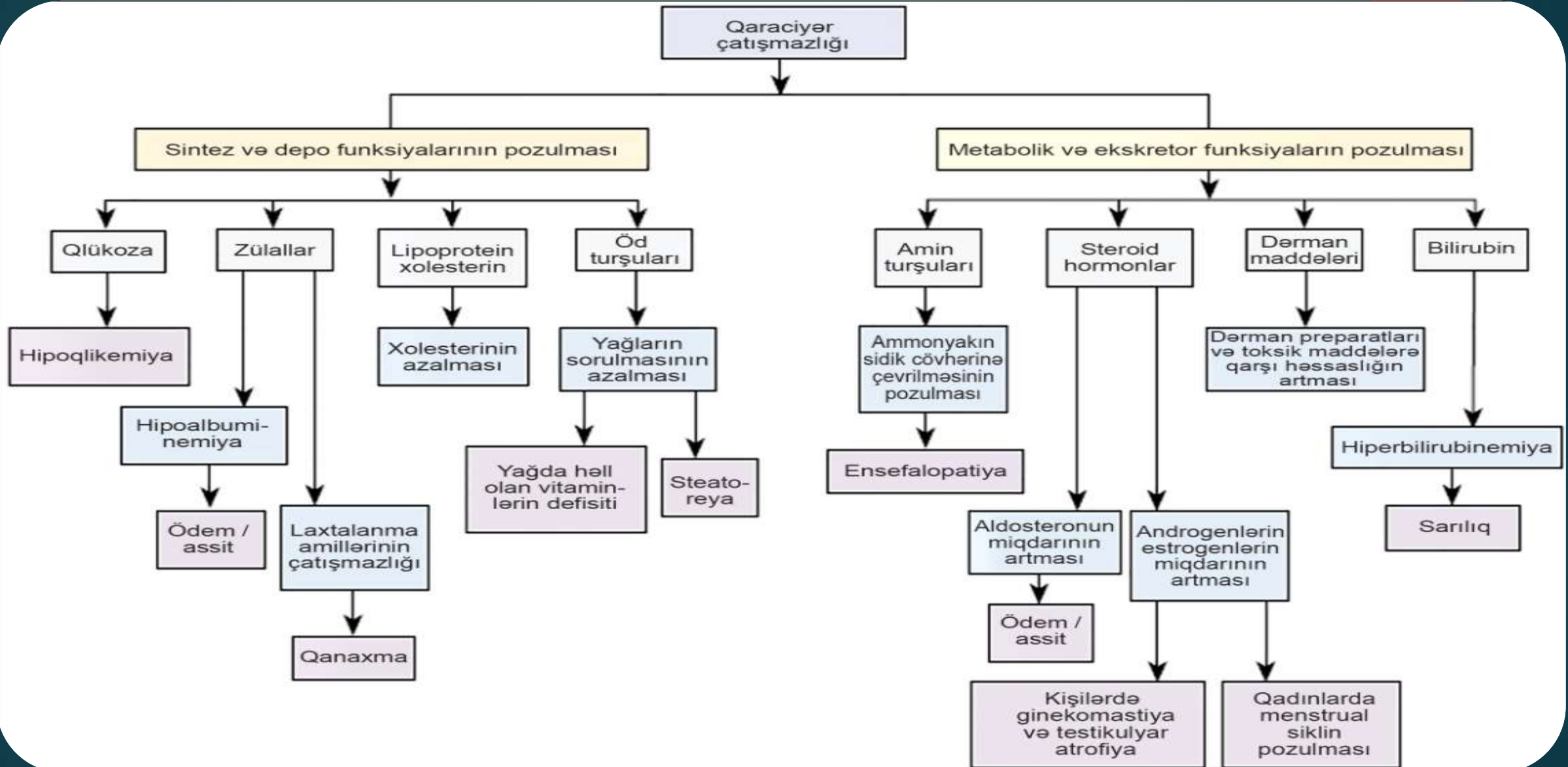
QARACİYƏR SİRROZU. TƏSNİFATI

Qaraciyər çatışmazlığının əsas əlamətləri

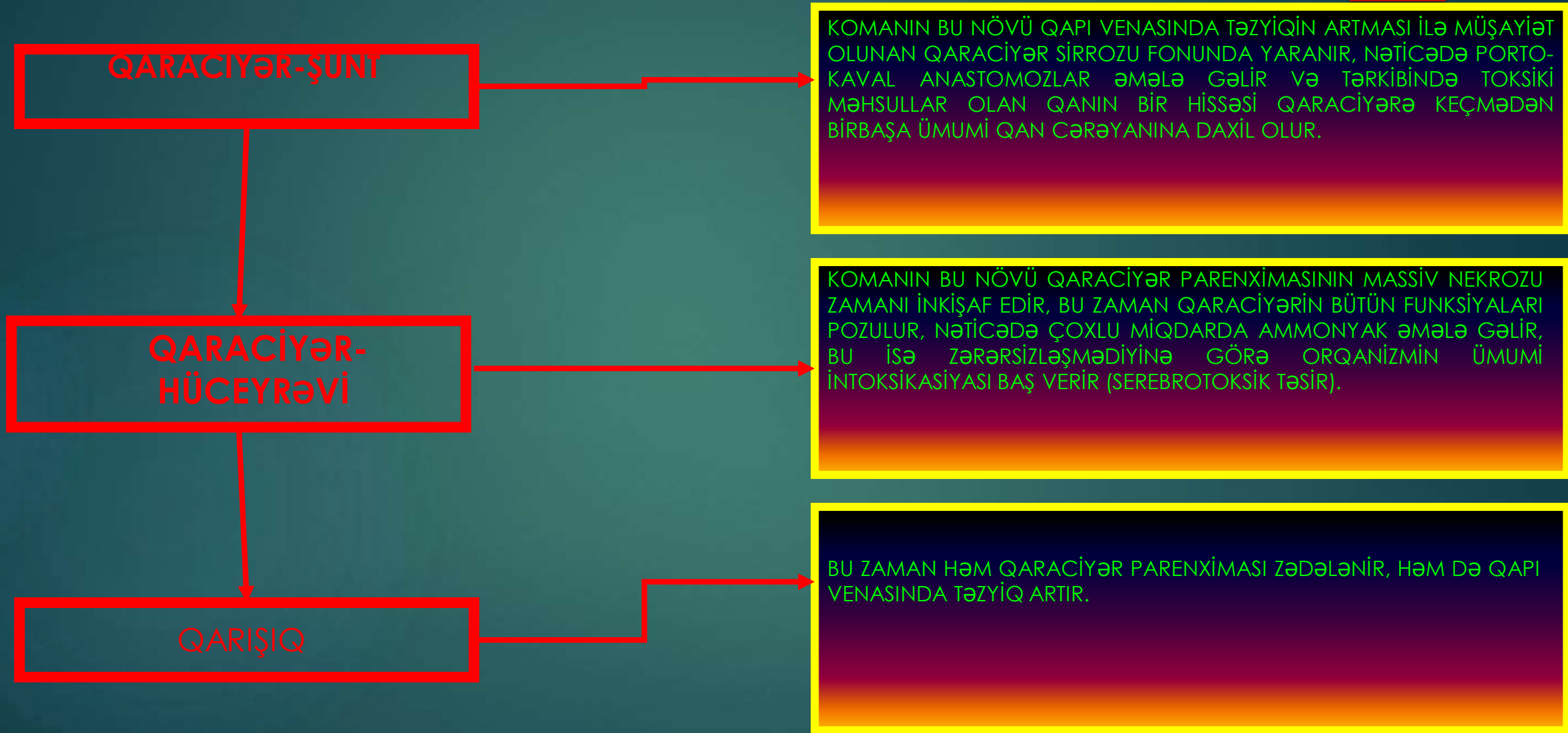

Qaraciyər çatışmazlığı zamanı maddələr mübadiləsində baş verən dəyişikliklər

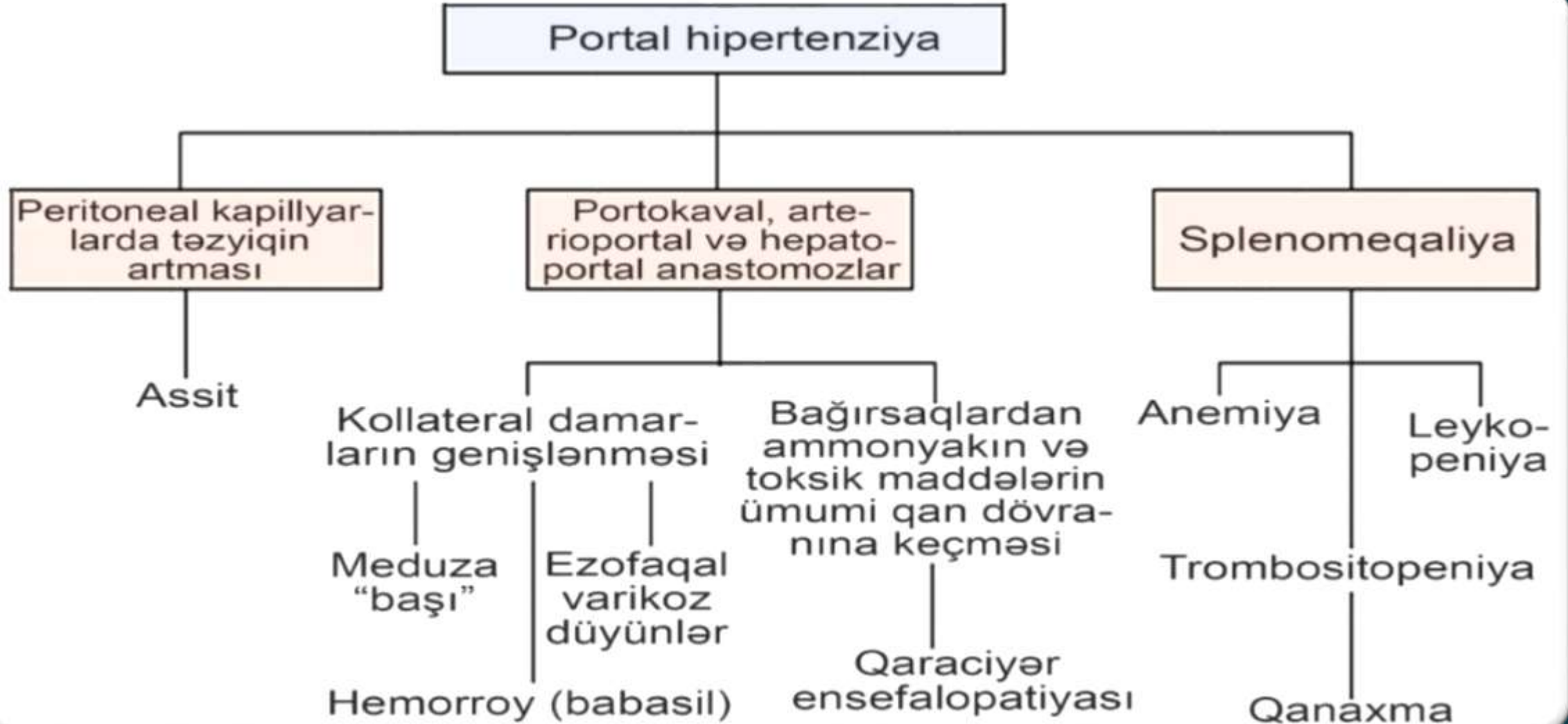

QARACİYƏR KOMASININ NÖVLƏRİ

PORTAL HİPERTENZIYA

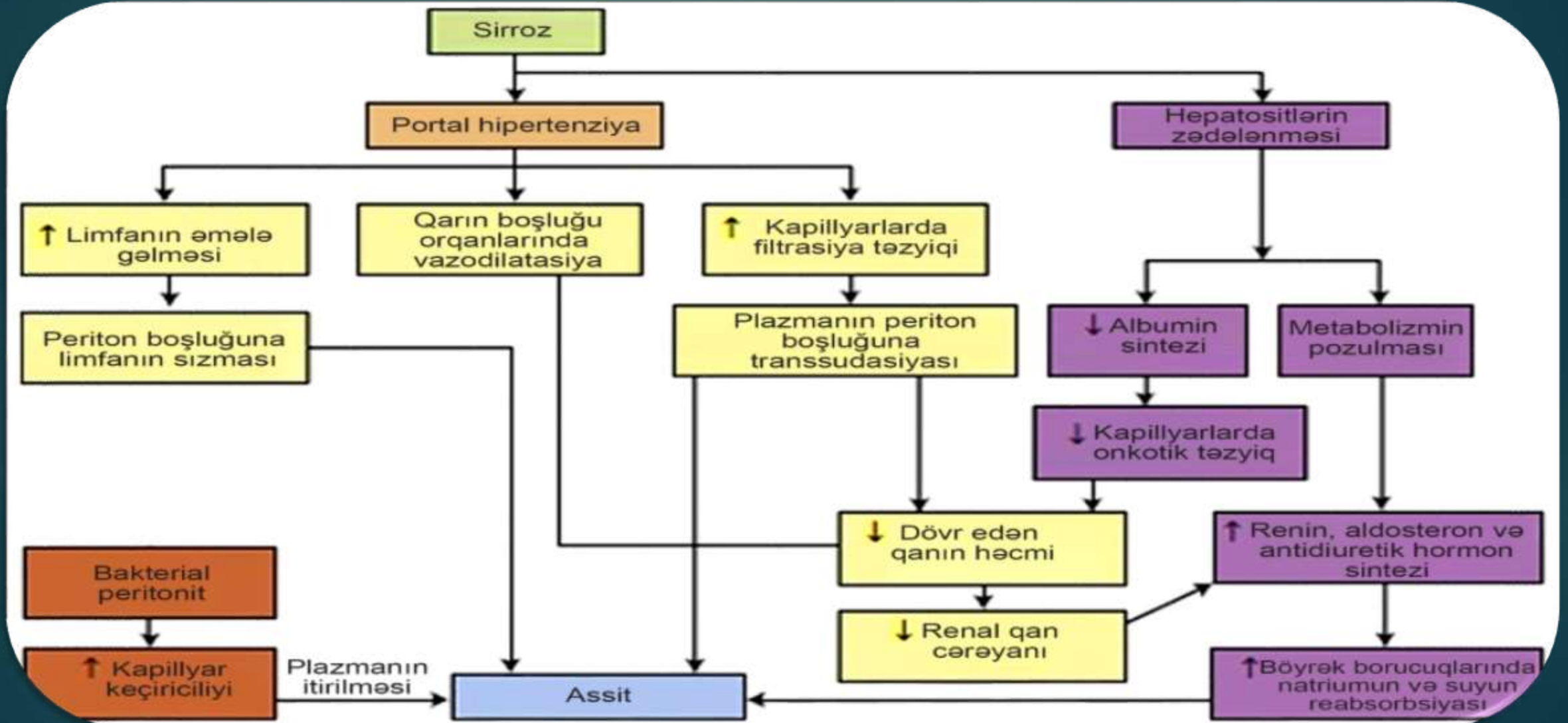

Hemorroy (babasil)

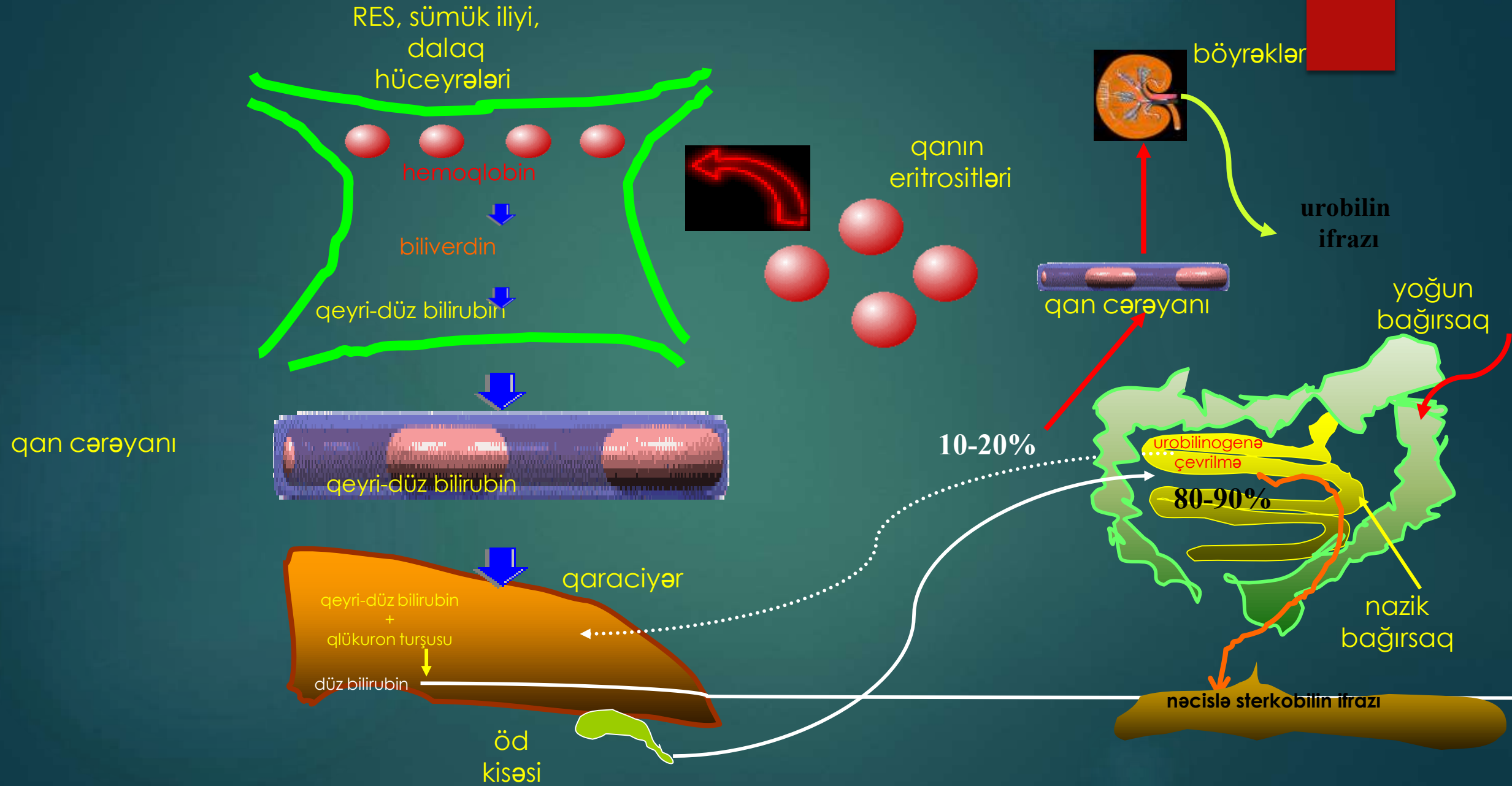
ensefalopatiyası

Qanaxma

PORTAL HİPERTENZIYA ZAMANI ASSİTİN İNKİŞAF MEXANİZMİ

BİLİRUBİNİN METABOLİZMİNİN POZULMASI. SARILIQLAR

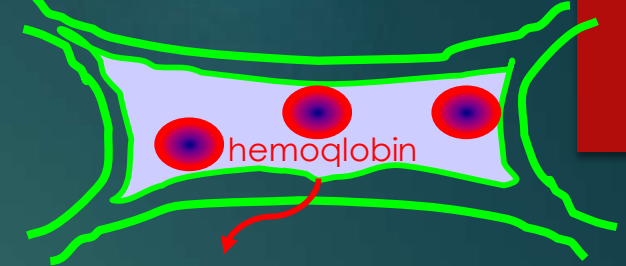

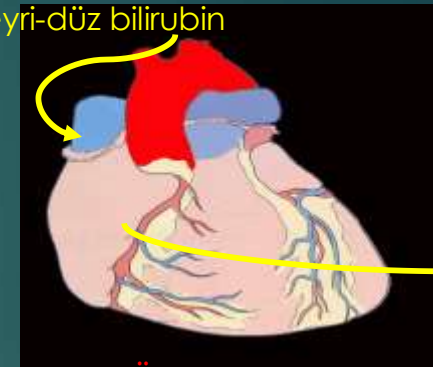
SARILIĞIN NÖVLƏRİ

SARILIQ (icterus) – qanda bilirubinun artıq miqdarda toplanması nəticəsində dəri və selikli qişaların sarı rəngə boyanması ilə müşayiət olunan simptomokompleksdir.

RES HÜCEYRƏLƏRİ (ERİTROSİTLƏRİN PARÇALANMASI)

QARACİYƏRÜSTÜ
SARILIQ

QARACİYƏR
SARILIĞI

QARACİYƏRALTI
SARILIQ

ÖD
KİSƏSİ

ÖD AXININA
MANEƏNİN
MEYDANA ÇIXMASI

The diagram shows a yellow gallbladder with a small brown stone inside. A white arrow points from the stone to the gallbladder. The text 'ÖD AXININA MANEƏNİN MEYDANA ÇIXMASI' is written below the gallbladder.

MEXANİKİ SARILIQ

- ❑ qanda düz bilirubinun artması
- ❑ sidikdə urobilinun olmaması
- ❑ nəcisdə sterkobilinun olmaması
- ❑ xolemiya sindromu
- ❑ axoliya sindromu
- ❑ qələvi fosfatazanın artması

HEMOLİTİK SARILIQ

- ❑ qanda qeyri-düz bilirubinun artması
- ❑ sidikdə urobilinun artması
- ❑ nəcisdə sterkobilinun artması

PARENXİMATOZ SARILIĞIN FORMALARI

Qaraciyər-hüceyrə

Enzimopatik

Xolestatik

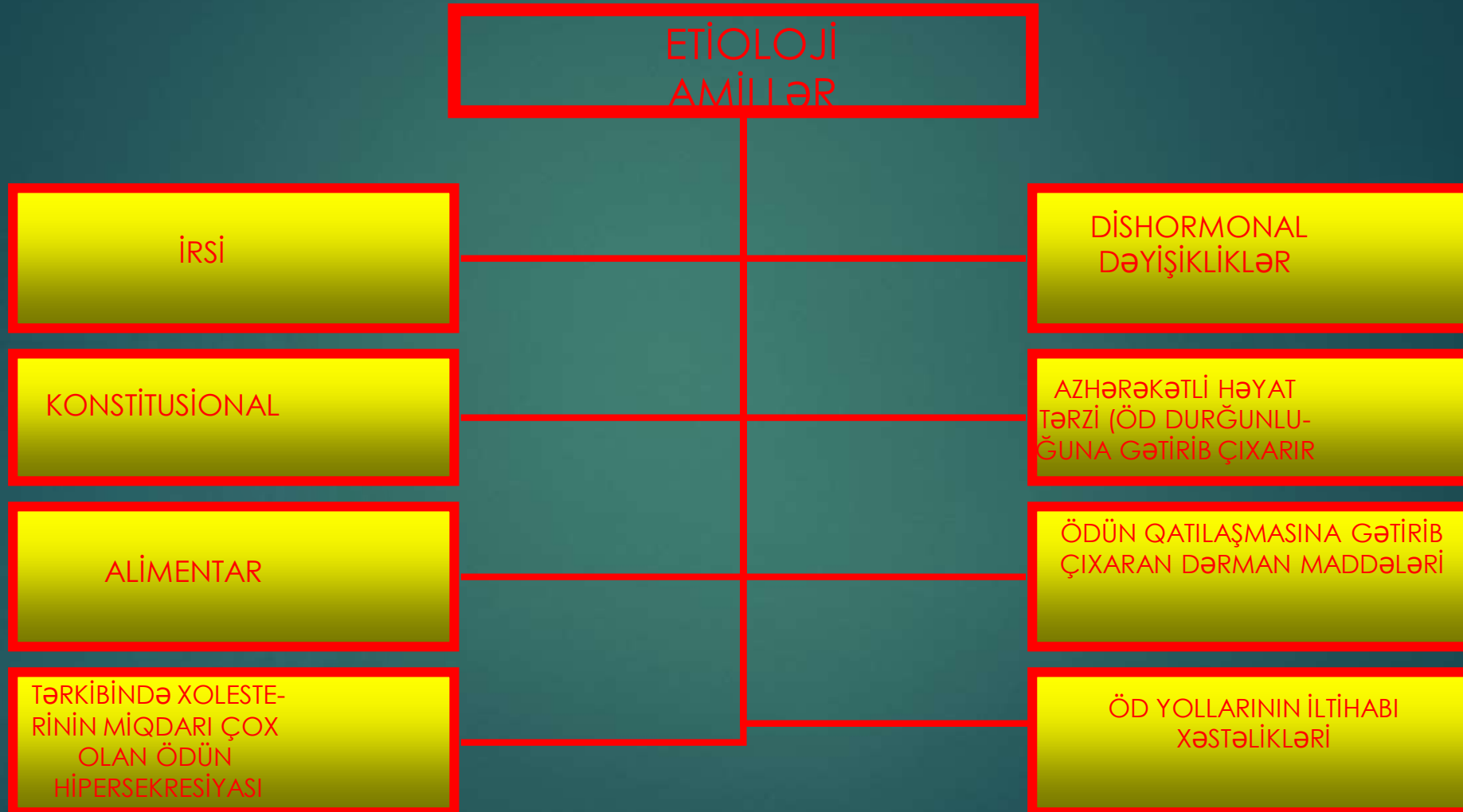
Gilbert sindromu

Crigler-Najjar sindromu

Dubin-Johnson sindromu

Rotor sindromu

ÖDDAŞI XƏSTƏLİYİNİN ETİOLOGİYASI

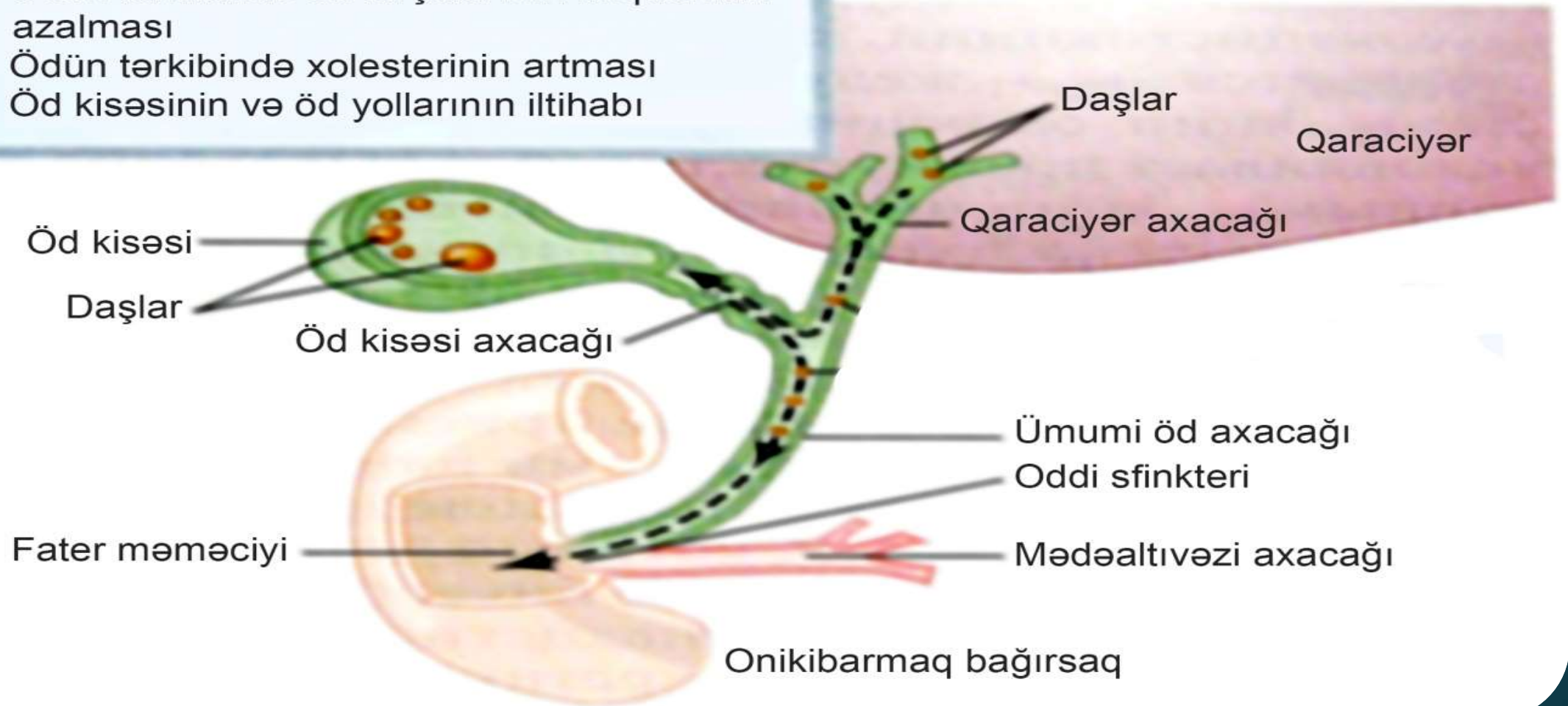

ÖDDAŞI XƏSTƏLİYİNİN PATOGENEZİ

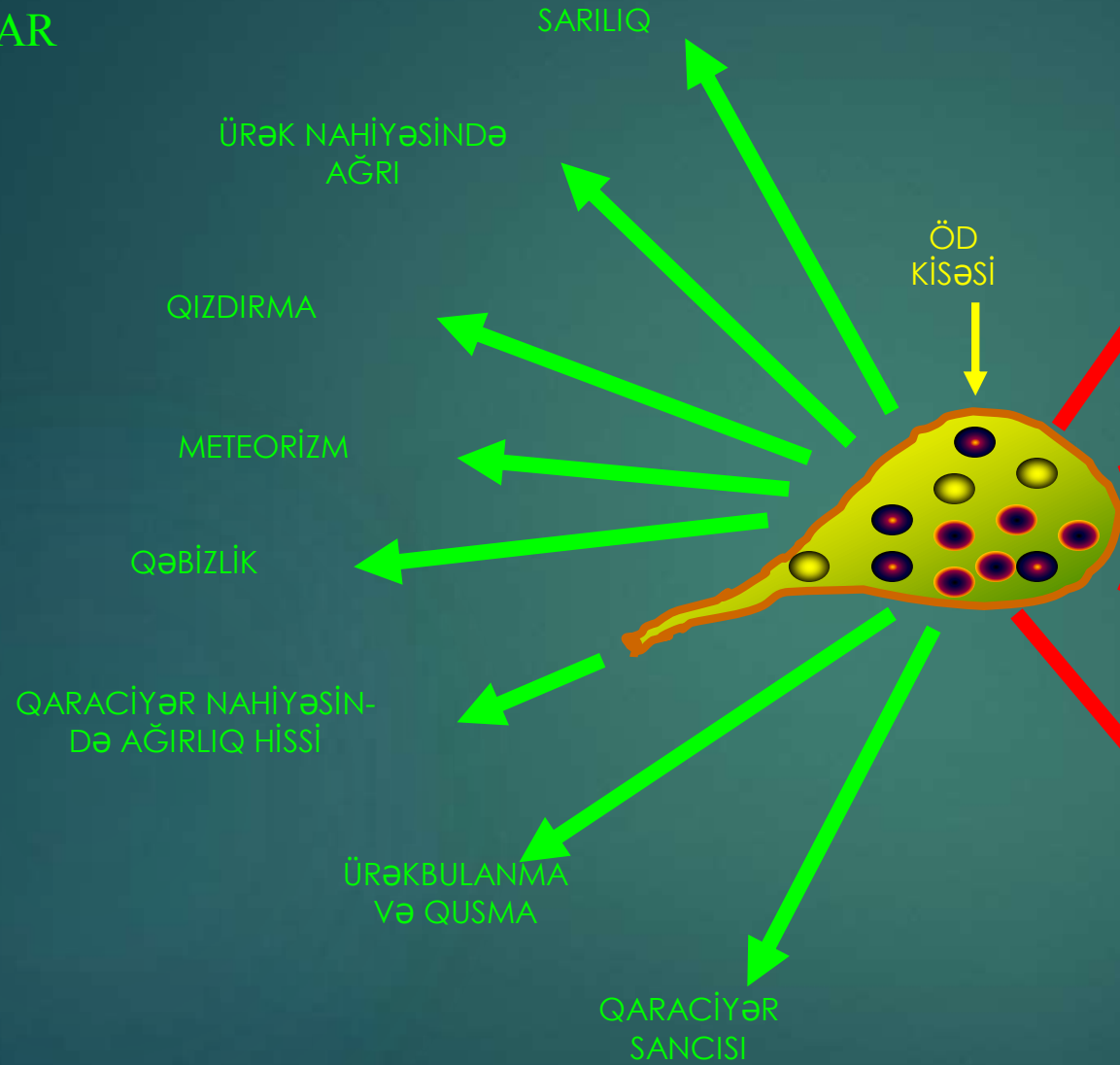
Öd kisəsində daşların əmələ gəlmə səbəbləri:

- Ödün qatılığının artması
- Ödün tərkibində öd turşularının miqdarının azalması
- Ödün tərkibində xolesterinin artması
- Öd kisəsinin və öd yollarının iltihabı

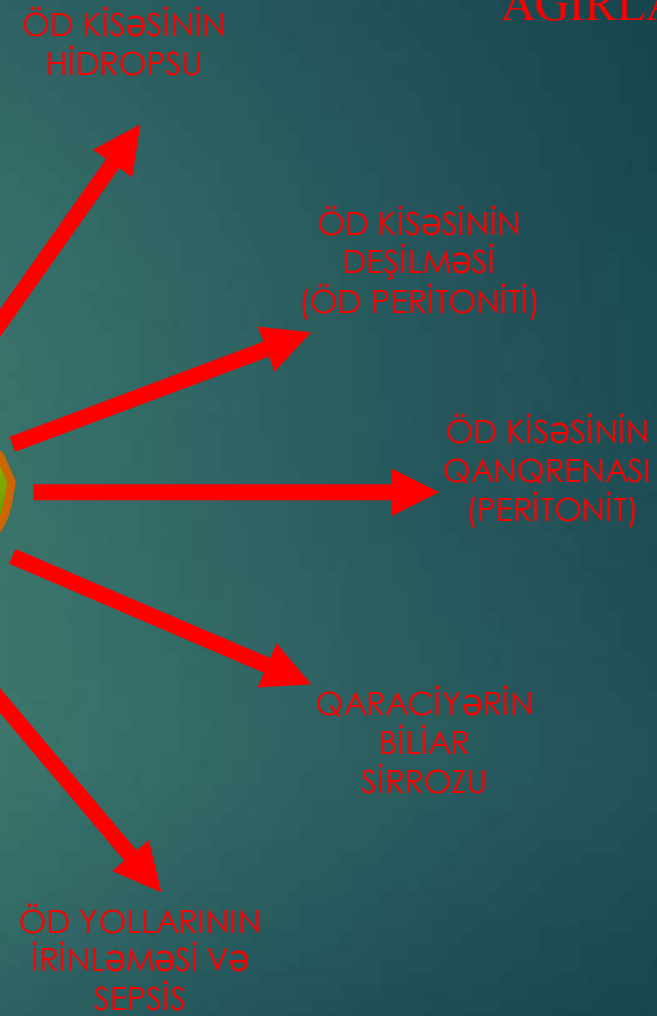

Öddaşı xəstəliyinin simptomları və ağırlaşmaları

SİMPTOMLAR

AĞIRLAŞMALAR

Müxtəlif formalı və ölçülü öd daşları

Qəhvəyi və qara daşlar

Diqqətinizə görə sağ olun!